

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 10811/2023
06.02.2025. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Зорице Булајић, Ирене Вуковић, Радославе Мађаров и Весне Станковић, чланова већа, у правној ствари предлагача АА из ..., чији је пуномоћник Иван Раденковић, адвокат из ..., против противника предлагача ЈП „Путеви Србије“ Београд, ради одређивање накнаде за експроприсану непокретност, одлучујући о ревизији предлагача изјављеној против решења Вишег суда у Прокупљу Гж 1670/22 од 19.01.2023. године, у седници одржаној 06.02.2025. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији предлагача изјављеној против решења Вишег суда у Прокупљу Гж 1670/22 од 19.01.2023. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ решење Вишег суда у Прокупљу Гж 1670/22 од 19.01.2023. године и решење Основног суда у Куршумлији Р1 93/21 од 31.08.2022. године, у ставу првом, другом и петом изреке и предмет, у том делу, враћа првостепеном суду на поновни поступак.

Образложење

Решењем Основног суда у Куршумлији Р1 93/21 од 31.08.2022. године, ставом првим изреке, одређена је накнада за експроприсане непокретности предлагача и то: кп бр. 506/1 – ливада 3. класе, површине 45 а 65 м² у износу од 1.597.400,00 динара, кп бр. 506/2 – ливада 5. класе, површине 15 а 65 м² у износу од 547.750,00 динара, кп бр. 506/4 – њива 4. класе, површине 18 а 67 м² у износу од 653.450,00 динара, кп бр. 506/10 – ливада 5. класе, површине 6 а 55 м² у износу од 229.250,00 динара, кп бр. 507 – ливада 5. класе, површине 17 а 29 м² у износу од 605.150,00 динара, уписане у лист непокретности број 244 КО ..., власништво предлагача са уделом од 1/1, па укупна вредност експроприсаних непокретности износи 3.633.000,00 динара. Ставом другим изреке, обавезан је противник предлагача да прелогачу исплати износ на име накнаде за експроприсану непокретност у износу од 3.633.000,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности одлуке до коначне исплате. Ставом трећим изреке, одређена је накнада на име експроприсаних грађевинских објеката предлагача који се налазе на катастарским парцелама 506/1, 506/4, 506/10 и 506 КО ... у износу од 10.829.801,21 динар, вредности вишегодишњих воћних засада износ од 3.400.030,00 динара, вредности дрвних асортимана и изгубљене добити у износу од 101.912,00 динара, што укупно износи 14.331.743,21 динара. Ставом четвртим изреке, обавезан је

противник предлагача да предлагачу за вредност експроприсаних грађевинских објеката, вишегодишњих воћних засада и вредности за дрвени асортиман и изгубљени прираст исплати новчани износ од 14.331.743,21 динара са законском затезном каматом почев од извршности одлуке до коначне исплате. Ставом петим изреке, обавезан је противник предлагача да предлагачу исплати трошкове ванпарничног поступка у износу од 327.370,00 динара са законском затезном каматом почев од дана извршности одлуке до исплате.

Решењем Вишег суда у Прокупљу Гж 1670/22 од 19.01.2023. године, одбијена је, као неоснована жалба предлагача и потврђено првостепено решење у ставу првом, другом и петом изреке.

Против правноснажног решења донетог у другом степену, предлагач је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, са позивом на одредбу члана 404. Закона о парничном поступку.

Према члану 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11, 55/14, 87/18, 18/20), ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако постоји потреба да се размотре правна питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, уједначи судска пракса или да ново тумачење права. Ставом другим тог члана прописано је да оцену дозвољености и основаности посебне ревизије даје Врховни суд у већу састављеном од пет судија. Наведена одредба се на основу члана 420. став 6. истог Закона сходно примењује у поступку по ревизији против решења којим се правоснажно окончава поступак, а на основу члана 30. став 2. Закона о ванпарничном поступку иста се сходно примењује и у ванпарничном поступку.

По оцени Врховног суда, посебна ревизија предлагача у овој правној ствари је дозвољена. Наводи ревизије и приложене судске одлуке указују на различито потупање судова у поступцима одређивања накнаде за експроприсано земљиште, у ситуацији када је планским актом који је ступио на снагу пре доношења решења о експропријацији извршена промена намене пољопривредног у грађевинско земљиште. Због тога постоји потреба да се у овом случају одлучује о посебној ревизији ради уједначавања судске праксе, па је зато и одлучено као у првом ставу изреке.

Испитујући побијано решење на основу члана 408. Закона о парничном поступку, у вези са чланом 30. став 2. Закона о ванпарничном поступку Врховни суд је утврдио да је ревизија предлагача основана.

Према утврђеном чињеничном стању, правноснажним решењем од 15.04.2021. године експроприсане су катастарске парцеле са воћним засадама, грађевинским објектима и помоћним објектима и то кп бр. 506/1 – ливада 3. класе, површине 45 а 62 м², кп бр. 506/2 – земљиште под зградом и другим објектом, површине 46 м², ливада 5. класе, површине 1519 м², укупне површине 1565 м², кп бр. 506/4 – њива 4. класе, површине 18 а и 67 м², кп бр. 506/10 – ливада 5. класе, површине 6 а 55 м² и кп бр. 507 – ливада 5. класе, површине 17 а 29 м², уписане у лист непокретности број 244 КО ..., у власништву предлагача. Експропријација је извршена ради изградње аутопута Е-80

деоница Ниш-Мердаре. Тржишна вредност експроприсаних парцела као пољопривредног земљишта износи 300,00 динара по м², укупно 3.633.000,00 динара.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су применом члана 41. став 2. и члана 42. став 1. Закона о експропријацији одредили накнаду за експроприсано пољопривредно земљиште, у висини његове тржишне вредности утврђене вештачењем. Судови су одбили захтев предлагача да накнаду за експроприсане парцеле одреде у висини тржишне вредности грађевинског земљишта, са образложењем да су везани правоснажним решењем о експропријацији и да је за одређивање накнаде одлучна чињеница статус земљишта у време експропријације, а не намена за коју је експроприсано, као и да промене статуса земљишта након експропријације нису од значаја.

По оцени Врховног суда, основано се ревизијом предлагача указује да су нижестепени судови у овој правној ствари погрешно применили материјално право.

Одредбом члана 42. став 1. Закона о експропријацији прописано је да се накнада за експроприсано пољопривредно и грађевинско земљиште одређује у новцу, према тржишној цени таквог земљишта, ако законом није другачије прописано. Зато је одређивање врсте експроприсаног земљишта од правног значаја за испуњење законске обавезе из наведене законске одредбе, јер се накнада у новцу одређује и за пољопривредно и за грађевинско земљиште према његовој тржишној цени, али и уставне обавезе из члана 58. став 2. Устава Републике Србије јер право својине може бити ограничено само у јавном интересу, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне. Дакле, материјална претпоставка за остварење накнаде, која не може бити нижа од тржишне је третирање експроприсаног земљишта у складу са његовим стварним статусом од стране надлежних органа, зато што од тога зависи и висина накнаде.

Изложено становиште судова је правилно када је промена намене земљишта настала након правоснажности решења о експропријацији, али није прихватљиво када је до исте дошло пре доношења тог решења. Правоснажним решењем од 15.04.2021. године предметне парцеле су експроприсане ради изградње аутопута Е 80, деоница Ниш - Мердаре. Пре доношења тог решења, донета је Уредба о утврђивању просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора аутопута Е 80, деоница Ниш-Мердаре („Службени гласник Републике Србије“ број 102/17, 55/19 и 62/19) а, правни основ за доношење наведеног плана био је Закон о планирању и изградњи („Службени гласник Републике Србије“ број 72/09 са каснијим изменама и допунама). Правна дејства обухвата одређеног земљишта планским документом прописана су одредбама наведеног закона. Тим законом, поред осталог, прописано је: да је грађевинско земљиште оно земљиште које је одређено законом или планским документом за изградњу и коришћење објеката, као и земљиште на којем су изграђени објекти у складу са законом (члан 82); ступањем на снагу планског документа којим је промењена намена земљишта у грађевинско земљиште, власници тог земљишта стичу права и обавезе прописане тим законом и подзаконским актима донетим на основу закона, без обзира на чињеницу што орган надлежан за упис на непокретностима и правима на њима није спровео промену у јавној књизи о евиденцији непокретности и права (члан 83. став 2.); да од дана ступања на снагу планског документа, којим је извршена промена намене пољопривредног земљишта у грађевинско земљиште,

власник таквог земљишта остварује сва права власника грађевинског земљишта, у складу са тим законом (члан 88. став 9.).

Следствено изложеном, ступањем на снагу планског акта пре доношења решења о експропријацији врши се промена намене земљишта и од тог дана власник остварује сва права власника земљишта коме је промењена намена у грађевинско, што значи да има право на накнаду за експроприсано земљиште према тржишној цени грађевинског земљишта, без обзира на то што орган надлежан за упис непокретности и права над њима није спровео промену у катастру непокретности.

О свему томе нижестепени судови нису водили рачуна погрешно закључујући да у конкретном случају решење о експропријацији одређује карактер експроприсаног земљишта и одбијају да утврде његову стварну тржишну вредност. Услед непримењивања наведених законских одредби чињенично стање није у потпуности утврђено (висина новчане накнаде), због чега су нижестепена решења, у наведеном делу, морала бити укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак.

Укинута је и одлука о трошковима поступка јер иста зависи од коначног исхода поступка.

У поновном поступку првостепени суд ће, имајући изложено у виду, одредити новчану накнаду за експроприсано земљиште према његовом стварном статусу у време експропријације а не оном са којом је уписано у катастру непокретности.

Из наведених разлога, на основу члана 416. став 2. Закона о парничном поступку у вези члана 30. став 2. Закона о ванпарничном поступку, одлучено је као у другом ставу изреке.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**